

KO SLUŠA SOCIOLOGE?*

U sjajnom tekstu o suštini svjetske ekonomske krize i njenim posljedicama „Obama i srpski tajkuni“ (Politika, 26. jul 2013) Batić Bačević konstatuje da u Srbiji „iza gotovo svake patriotske, reformske retorike stoji neka prevara ili manipulacija. A najčešće – obična pljačka“. Odmah zatim, Bačević tvrdi: „Niko od sociologa ili istraživača to nije rekao.....“*

U mom radu *Elita i klasa – Dilasova teorija i praksa* koji je izložen na naučnom skupu „Promene u društvenoj strukturi i pokretljivosti“, održanom na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu i objavljen u Zborniku radova sa tog skupa (2012) konstatovao sam: „Komunisti su društvenu-državnu svojinu pretvorili u svoje kolektivno vlasništvo, a sva sociološka istraživanja ubjedljivo pokazuju da je nova klasa postsocijalizma, stvorena iz socijalističke nomenklature, još jednom napravila istu stvar, društvenu svojinu pretvorila u svoje vlasništvo uz bitnu pomoć globalnih veza i odnosa umreženih struktura savremenog društva, sada na još drastičniji način (socijalne razlike još veće, radnici ostali i bez onoga što su imali u socijalizmu i sl.) nego što je to učinila nova klasa u komunizmu“. Ovu tezu, teorijski i empirijski, potvrđuju objavljeni radovi u navedenom Zborniku na 535 strana. Dovoljno je pročitati knjigu Mladena Lazića „Čekajući kapitalizam“ (Službeni glasnik, 2011) pa vidjeti da se sociolozi nijesu bavili samo „kritikom svega postojećeg“ već u kontinuitetu egzaktnim rezultatima svojih istraživanja davali značajan doprinos pravovremenom

predviđanju posljedica i blagovremenom ukazivanju na negativne efekte ponuđenih koncepata postsocijalističkog razvitka društva i raznih programa privatizacije.

Cilj mog reagovanja nije demantirati tvrdnje da niko od sociologa nije ukazao na pljačkaški karakter postsocijalističke transformacije, već da inspiriše istraživačko novinarstvo o fenomenu isključenosti sociološkog znanja i sociološke profesije u koncipiranju društvenih promjena, u društvu koje se nalazi u fazi totalnih društvenih promjena. Potreba za sociološkim znanjem i naglašenom ulogom sociološke profesije danas ne karakteriše samo razvijena društva SAD i Evrope. Sociologija konkretnih društava (uslovno rečeno: nacionalna sociologija), oslonjena na rezultatima klasične sociologije, afirmiše se kao neizostavna potreba i razvijenih i manje razvijenih društava. To pokazuju sistematske analize: evropske, američke, ruske, japanske, kineske, afričke, brazilске i sociologije latinoameričkih zemalja.

Monopol znanja o društvu (pa i sociološkog) nužno se pojavljuje ukoliko ono nije provjereno empirijskim istraživanjima, zasnovanim na identifikovanju *valentnosti strukturnih elemenata konkretnog društva*, i *cjelovitosti gnoseološke strukture sociološke nauke* sa diferenciranim analitičkim okvirima od globalnog nivoa načina proizvodnje društvenog života, društveno istorijskih sistema do svakodnevnog života u konkretnim društvima. Jedino na taj način možemo imati sociološka znanja koja nijesu samo pozvana da objasne, nego i da predviđaju događaje, odnosno posljedice pojedinih projekcija društvenog razvoja.

* Objavljeno u *Politici* od 15. avgusta 2013. godine

Interesantna pitanja istraživačkog novinarstva bi bila: Koliko društvo svojim ekonomskim, političkim, vrijednosnim i ideološkim sistemom djeluje na stvaranje uslova za razvoj nacionalne sociologije? Koliko je sociološka profesija zastupljena na poslovima koji su u domenu sociološke nauke? Koliko je radnih mjesta u političkoj strukturi (političke partije i njihove službe), strukturi vlasti – zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj i svim službama vezanim za vršenje vlasti; u nevladinom sektoru; u sindikatu, privredi-preduzecima, privrednoj komori i drugim udruženjima privrednika (udruženje privrednika sitnog biznisa i sl., institucijama kulture, istraživačkim institutima za društvena istraživanja; institucijama i organizacijama sporta i fizičke kulture; institucijama obrazovanja; institucijama zdravlja profilisano za sociologe i koliko je na njima uposlenih sociologa? Koliko su neprofesionalci isključeni iz obavljanja poslova koji ulaze u djelokrug sociološke profe-

sije? Kakav je sistem zakonskih normi koji reguliše obaveznost sociološke profesionalne ekspertize kada su pitanju investicioni programi, prostorno planiranje, razvoj ruralnih područja, programi privatizacije na svim nivoima, strateška opredjeljenja u privrednom, ekonomskom i društveno-političkom razvoju društva uopšte? Koliko određene organizacije (sindikalne, nevladine i dr.) i javnost znaju šta mogu tražiti od sociološke profesije i koliko je vrednuju?

Odgovore na ova pitanja, naravno, ne može dati samo istraživačko novinarstvo. Svoju odgovornost u tome mora imati sama sociološka profesija i najznačajnije institucije i organizacije društva, pogotovo one koje posjeduju najveću društvenu moć. Međutim, istraživačko novinarstvo i novinari mogu pružiti neprocenjivi doprinos u razvijanju potrebe za sociološkim znanjem i afirmisanju sociološke profesije.

Slobodan Vukićević

Risto Kilibarda, *Uvod u sociologiju politike*, Grafo Crna Gora, Podgorica 2013.

Svaki naučnik koji pored svog naučnog rada obavlja i pedagoški rad iz oblasti koju naučno istražuje često nastoji da poveže te dvije sfere svog rada. Povezane, te dvije sfere onda motivišu jedna drugu, unapređuju, upotpunjuju se i jedna drugoj daju nove dimenzije. Baveći se problemom politike kao naučnik i kao univerzitetski predavač, profesor Risto Kilibarda je aktivno vezivao teoriju i praksu, jedno provjeravao putem drugog, nastojeći da politiku kao oblast društvenog života bolje objasni, protumači i promikne u njenu suštinu. I sam, jedan period svog života aktivan u politici, profesor Kilibarda je imao dobru osnovu za demistifikaciju političke djelatnosti, tako da je uspio da, na samo njemu svojstven način, lakoćom jednog virtuoza, jednostavno, i

kao da to i nije zahtijevalo poseban trud, dio svog iskustva i znanja pretoči u još jedno sadržinski bogato i zanimljivo djelo. Riječ je o knjizi „Uvod u sociologiju politike“ objavljenoj 2013. godine, u izdanju Grafo Crna Gora iz Podgorice.

Nakon dugogodišnjeg rada na Univerzitetu Crne Gore, gdje je predavao sociološke predmete a među njima i Sociologiju politike, osjećajući da sociološku interpretaciju politike sve više guše i potiskuju neke druge, iz sociologiji bliskih nauka, profesor Kilibarda odlučuje da ovom knjigom Sociologiji politike vrati njoj pripadajuću dimenziju odnosno osoben sociološki pogled na politiku i političke fenomene a studentima pruži udžbenik Sociologije politike a ne udžbenik političke nauke. U uvodnom dijelu knjige